

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

KLASA: 022-03/23-13/01
URBROJ: 50301-05/16-23-5

Zagreb, 8. veljače 2023.

REPUBLIKA HRVATSKA
95 - HRVATSKI SABOR
ZAGREB, Trg Sv. Marka 13

Primljeno: 08-02-2023	
Klasifikacijska oznaka	Org. jed.
021-03/23-08/06	65
Uradbeni broj	Pril. / Pril.
50-23-04	- / -

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA

PREDMET: Interpelacija o radu Vlade Republike Hrvatske u svezi nedovoljne zaštite građana od neopravdanog povećanja cijena prije i nakon uvođenja eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj (predlagatelji: 16 zastupnika u Hrvatskome saboru) – Izvješće Vlade Republike Hrvatske

Veza: Pismo Hrvatskoga sabora, KLASA: 021-03/23-08/06, URBROJ: 65-23-03, od 27. siječnja 2023.

Na temelju članka 147. stavka 1. Poslovnika Hrvatskoga sabora („Narodne novine, br. 81/13., 113/16., 69/17., 29/18., 53/20., 119/20. – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske i 123/20.), Vlada Republike Hrvatske povodom Interpelacije o radu Vlade Republike Hrvatske u svezi nedovoljne zaštite građana od neopravdanog povećanja cijena prije i nakon uvođenja eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj, koju je predsjedniku Hrvatskoga sabora podnijelo 16 zastupnika u Hrvatskome saboru, daje sljedeće

IZVJEŠĆE

Vlada Republike Hrvatske predlaže Hrvatskome saboru da odbije Interpelaciju o radu Vlade Republike Hrvatske u svezi nedovoljne zaštite građana od neopravdanog povećanja cijena prije i nakon uvođenja eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj i s njom povezanih Prijedloga zaključaka, koje je predsjedniku Hrvatskoga sabora podnijelo 16 zastupnika u Hrvatskome saboru, aktom od 17. siječnja 2023., iz sljedećih razloga:

Radi osiguranja zakonite osnove za zamjenu službene valute Republike Hrvatske, a s ciljem stvaranja pravne sigurnosti i uvjeta za nesmetano i učinkovito funkcioniranje gospodarstva donesen je Zakon o uvođenju eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj („Narodne novine“, br. 57/22. i 88/22. - ispravak, u daljnjem tekstu: Zakon o uvođenju eura). Zakon o uvođenju eura krovni je akt koji je usmjerio cjelokupan proces zamjene hrvatske kune eurom.

Dva najznačajnija načela na kojima počiva provedba svih aktivnosti vezanih za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj jesu načelo zaštite potrošača i načelo zabrane neopravdanog povećanja cijena. Navedena načela utvrđena su Zakonom o uvođenju eura. Tako se temeljem *načela zaštite potrošača* iz članka 7. Zakona o uvođenju eura, preračunavanje cijena i drugih novčanih iskaza vrijednosti provodi bez naknade, primjenom

fiksnog tečaja konverzije sukladno pravilima za preračunavanje i zaokruživanje. Usljed preračunavanja potrošač ne smije biti u financijski nepovoljnijem položaju nego što bi bio da euro nije uveden. Temeljem *načela zabrane neopravdanog povećanja cijena* iz članka 8. Zakona o uvođenju eura, utvrđena je zabrana poslovnim subjektima, kreditnoj instituciji, kreditnoj uniji, instituciji za platni promet, instituciji za elektronički novac, drugom vjerovniku sukladno propisu kojim se uređuje potrošačko kreditiranje, Hrvatskoj banci za obnovu i razvitak i pružateljima financijskih usluga da pri uvođenju eura povećaju cijenu robe ili usluge prema potrošačima bez opravdanog razloga. Neopravdano povećanje cijena odnosi se na situaciju kada poslovni subjekt ili bilo koji drugi pružatelj usluge pri uvođenju eura poveća cijenu neke robe ili usluge s namjerom da poveća svoju profitnu maržu i tako iskoristi privremeno smanjenu sposobnost kupaca da objektivno vrednuju cijene u novoj valuti. S druge strane, neispravno preračunavanje cijena odnosi se na situaciju kada subjekt preračuna cijene iz kune u euro primjenom pogrešnoga konverzijskog tečaja ili se pri preračunavanju ne pridržava propisanih pravila o zaokruživanju utvrđenih u Zakonu o uvođenju eura.

Nacionalno vijeće za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj zajedno s Upravljačkim odborom i ustrojenim koordinacijskim odborima prilikom priprema za uvođenje eura bilo je u kontaktu s državama članicama europodručja koje su u prethodnom razdoblju uvele euro, primjerice Slovenijom, Slovačkom, Latvijom i Litvom te je po uzoru na njihova iskustva Vlada Republike Hrvatske razvila mehanizme za stvaranje sigurnog okruženja za potrošače u procesu uvođenja eura, od kojih je dio uključen i u sam Zakon o uvođenju eura.

Glavni mehanizmi zaštite potrošača u procesu uvođenja eura su:

- primjena fiksnog tečaja konverzije i pravila za preračunavanje i zaokruživanje
- dvojno iskazivanje
- praćenje kretanja cijena najčešće korištenih proizvoda na tržištu i
- nadzor.

U kontekstu okolnosti uvođenja eura kao službene valute, od posebne je važnosti bilo osigurati da se preračunavanje kune u euro odvije u skladu s pravilima utvrđenima Zakonom o uvođenju eura te da se spriječe svi pokušaji nezakonitog postupanja. Zakonom su utvrđena pravila za preračunavanje i zaokruživanje. Člankom 14. Zakona o uvođenju eura propisano je da se novčani iznosi koji se moraju platiti ili obračunati preračunavaju uz primjenu fiksnog tečaja konverzije sukladno pravilima za preračunavanje i zaokruživanje iz članaka 4. i 5. Uredbe (EZ) broj 1103/97 od 17. lipnja 1997. o određenim odredbama koje se odnose na uvođenje eura (u daljnjem tekstu: Uredba (EZ) broj 1103/97). Preračunavanje se izvršava primjenom punoga brojčanog iznosa fiksnog tečaja konverzije te zaokruživanjem dobivenog iznosa u skladu s matematičkim pravilima zaokruživanja, pri čemu se dobiveni rezultat zaokružuje sukladno pravilima za preračunavanje i zaokruživanje iz članaka 4. i 5. Uredbe (EZ) broj 1103/97, i to na dvije decimale, a na temelju treće decimale:

- ako je treća decimala manja od pet, druga decimala ostaje nepromijenjena
- ako je treća decimala jednaka ili veća od pet, druga decimala povećava se za jedan.

Članak 15. Zakona o uvođenju eura prepoznaje i određene iznimke od primjene pravila koje se odnose na zaokruživanje. Ta iznimka se odnosi na jedinične cijene roba i usluga (električne energije, komunalnih usluga, naftnih derivata, prirodnog plina, ukapljene nafte i plina i dr.) koje su i prije dana uvođenja eura bile iskazane na više od dvije decimale i koje se

nakon preračunavanja iz kune u euro zaokružuju i iskazuju s istim brojem decimala kao i prije preračunavanja. Za jedinične cijene niske vrijednosti iskazane za obračunske jedinice roba i usluga koje se koriste kao množenik za izračun cijene robe i usluga, kao i druge cijene niskih vrijednosti preračunate iz kune u euro zaokružuju se i iskazuju na više od dvije decimale, a samo se konačni iznos koji se naplaćuje mora zaokružiti na dvije decimale.

Nadalje, sukladno načelu zaštite potrošača i načelu zabrane neopravdanog povećanja cijena i s ciljem sprječavanja povećanja cijena Zakonom o uvođenju eura utvrđena je obveza dvojnog iskazivanja cijena i drugih novčanih iskaza vrijednosti isključivo prema potrošačima u Republici Hrvatskoj. Obveza dvojnog iskazivanja provodi se u skladu sa Zakonom o uvođenju eura, Zakonom o zaštiti potrošača („Narodne novine“, broj 19/22.) i Pravilnikom o načinu isticanja maloprodajne cijene i cijene za jedinicu mjere proizvoda i usluga („Narodne novine“, broj 117/22.). Dvojno iskazivanje cijena jedan je od najvažnijih instrumenata prilagodbe potrošača na uvođenje eura kao službene valute. Obveza dvojnog iskazivanja započela je 5. rujna 2022. i traje sve do 31. prosinca 2023. Obveznici dvojnog iskazivanja su poslovni subjekti, kreditne institucije, kreditne unije, institucije za platni promet, institucije za elektronički novac, drugi vjerovnici sukladno propisu kojim se uređuje potrošačko kreditiranje, Hrvatska banka za obnovu i razvitak pružatelji financijskih usluga te tijela javne vlasti. U razdoblju dvojnog iskazivanja cijene roba i usluga moraju biti istaknute i u euru i u kuni te moraju biti jasno vidljive, lako čitljive, razumljive i iskazane na način da ne dovode potrošače u zabludu. Obveznici su također dužni istaknuti fiksni tečaj konverzije na jasan, čitljiv, vidljiv i lako uočljiv način. Izrazito je bitno da potrošači mogu bez poteškoća razumjeti na koju robu odnosno na koju uslugu se cijena odnosi. Dvojno iskazivanje omogućuje potrošačima da lakše uoče one subjekte koji su neopravdano povećali cijene te da o tome obavijeste tijela ovlaštena za nadzor utvrđena Zakonom o uvođenju eura. Time je uloga potrošača u procesu zamjene hrvatske kune eurom izuzetno važna jer o uočenim nepravilnostima potrošači mogu izvijestiti tijela ovlaštena za nadzor.

Tijela ovlaštena za nadzor propisana Zakonom o uvođenju eura provode nadzor nad primjenom Zakona o uvođenju eura i propisa donesenih na temelju njega u okviru svoje nadležnosti na sljedeći način:

- Ministarstvo financija - u području financijskog i proračunskog nadzora i sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma, uključujući i nadzor sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma kod HP – Hrvatske pošte d.d. i Financijske agencije kada obavljaju poslove zamjene gotovog novca kune za gotov novac eura
- Ministarstvo financija, Porezna uprava - u području sastavljanja financijskih i drugih izvještaja te prijave poreza i drugih javnih davanja
- Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture - u području javnog prijevoza putnika i tereta u unutarnjem cestovnom prometu, pružanja kolodvorskih usluga na autobusnim i teretnim kolodvorima te agencijske djelatnosti u cestovnom prijevozu, kao i u području javnog prijevoza putnika i tereta u unutarnjem željezničkom prometu, pružanja kolodvorskih usluga na željezničkim i teretnim kolodvorima, agencijske djelatnosti u željezničkom prijevozu
- Ministarstvo zdravstva - u području zdravstvene djelatnosti, lijekova i medicinskih proizvoda
- Ministarstvo znanosti i obrazovanja - u području radnih odnosa, u svom djelokrugu rada
- Ministarstvo pravosuđa i uprave - u području radnih odnosa, u svom djelokrugu rada
- Ministarstvo unutarnjih poslova - u području primjene Uredbe (EU) broj 1214/2011

- Državni inspektorat - u dijelu u kojem nije propisana nadležnost nadzora drugog tijela, u području prodaje robe i pružanja usluga, dvojnog iskazivanja na računima, u području ugostiteljske djelatnosti, pružanja ugostiteljskih usluga i usluga u turizmu, boravišne odnosno turističke pristojbe, u području radnih odnosa te u području nadzora drugog vjerovnika sukladno propisu kojim se uređuje potrošačko kreditiranje
- Hrvatska narodna banka - u kreditnim institucijama, kreditnim unijama, institucijama za platni promet i institucijama za elektronički novac te u poslovnim subjektima kojima je povjerena zamjena gotovog novca kune za gotov novac eura
- Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga - u pružateljima financijskih usluga, distributerima osiguranja i Središnjem registru osiguranika
- Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti - u području elektroničkih komunikacija, poštanskih usluga te željezničkih usluga i
- Agencija za obalni linijski promet - u području javnog obalnog linijskog pomorskog prometa.

Dakle, svako tijelo ovlašteno za nadzor, u okviru svoga djelokruga rada, nadzire postupaju li subjekti nadzora u skladu s odredbama Zakona o uvođenju eura.

Ako se u postupku nadzora utvrdi da je poslovni subjekt neispravno preračunao iznose iz kuna u euro za takvo je postupanje propisan prekršaj u članku 88. stavku 1. točki 1. Zakona o uvođenju eura (kazna 2.650,00 do 13.270,00 eura za pravnu osobu, 660,00 do 1.990,00 eura za odgovornu osobu u pravnoj osobi, a za fizičke osobe koje obavljaju registriranu djelatnost 660,00 do 1.320,00 eura).

Ako se u postupku nadzora utvrdi da je poslovni subjekt neopravdano podignuo cijenu, istu mora vratiti na razinu od 31. prosinca 2022., a ako to ne učini za takvo je postupanje propisan prekršaj u članku 149. stavku 1. točki 49. Zakona o zaštiti potrošača (kazna od 1.327,23 eura do 26.544,56 eura za poslovne subjekte, za odgovornu osobu u pravnoj osobi od 1.327,23 eura do 1.990,84 eura te za fizičku osobu, obrtnika (trgovca i pružatelja usluge), kazne su niže i iznose od 663,61 euro do maksimalno 1.990,84 eura).

Dodatno, a s obzirom na dojave potrošača o tome da pri preračunavanju cijena u novu službenu valutu pojedini poslovni subjekti na tržištu krše načela i pravila propisana Zakonom o uvođenju eura, Vlada Republike Hrvatske na sjednici 5. siječnja 2023. donijela je Zaključak o provedbi načela zabrane neopravdanog povećanja cijena („Narodne novine“, broj 3/23.). Navedenim Zaključkom zadužena su nadležna tijela (Državni inspektorat, Porezna uprava i Carinska uprava Ministarstva financija, Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture, Ministarstvo zdravstva, Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti i Agencija za obalni linijski promet) da bez odgode u okviru svoje nadležnosti provedu pojačani nadzor poslovnih subjekata s ciljem sprječavanja negativnog učinka povećanja cijena na potrošače. Zaključkom su ujedno svi poslovni subjekti obvezani da, poštujući načela zaštite potrošača i zabrane neopravdanog povećanja cijena, revidiraju svoje cijene, sukladno pravilima za preračunavanje cijena propisanim Zakonom o uvođenju eura.

Sukladno donesenom Zaključku, Carinska uprava Ministarstva financija provodi nadzorne aktivnosti kontinuiranom dinamikom uključujući i dane vikenda pri čemu je angažirano 135 carinskih službenika te je zaključno s 31. siječnja 2023. obavljeno ukupno 1.275 nadzora. Od ukupnog broja obavljenih nadzora u njih 473 utvrđeno je povećanje cijena nakon 31. prosinca 2022., što iznosi 37 % u odnosu na ukupan broj obavljenih nadzora. Od ukupnog broja obavljenih nadzora u kojima je utvrđeno povećanje cijena nakon 31. prosinca 2022., 29

nadzora odnosi se na nadzore obavljene u djelatnosti trgovine, dok se 444 nadzora odnosi na nadzore obavljene kod pružatelja usluga. Carinska uprava Ministarstva financija svoje je aktivnosti također usmjerila na pojačani nadzor poslovnih subjekata koji, kao trošarinski obveznici, podliježu poreznom nadzoru iz portfelja carinske službe. Tako je posebna pažnja usmjerena na detaljnu analizu kretanja cijena duhanskih prerađevina i naftnih derivata neposredno nakon uvođenja eura kao službene valute. U području duhanskih prerađevina nadzorom je obuhvaćeno cjelokupno hrvatsko tržište te su analizirane cijene kod 10 poslovnih subjekata koji, kao trošarinski obveznici, konačno formiraju maloprodajne cijene. Utvrđeno je da je kod 9 poslovnih subjekata na dan 1. siječnja 2023. došlo do povećanja maloprodajne cijene u odnosu na maloprodajne cijene na dan 31. prosinca 2022. Analizirano je preko 250 pojedinačnih proizvoda, iz segmenta cigareta, cigara, cigarilosa, sitno rezanog duhana, ostalog duhana za pušenje i grijanih duhanskih proizvoda. Iako je u pojedinačnim slučajevima na dan 1. siječnja 2023. došlo i do sniženja cijena cigareta, istodobno je došlo i do povećanja cijena cigareta i to prosječno za 1,17 % kao i cijena sitno rezanog duhana prosječno za 0,72 % i cijena grijanih duhanskih proizvoda u rasponu od 0,44 % do 1,30 %. S time u vezi, održan je sastanak s predstavnicima duhanske industrije na kojem su istima dane jasne upute za usklađenje cijena sa Zaključkom. Nakon održanog sastanka s predstavnicima duhanske industrije, tijekom siječnja 2023. od 9 poslovnih subjekata kod kojih je utvrđeno povećanje cijena, njih 7 (78 %) vratilo je maloprodajne cijene na visinu maloprodajnih cijena na dan 31. prosinca 2022. Isto tako 2 poslovna subjekta (22 %) vratila su maloprodajne cijene na visinu maloprodajnih cijena na dan 31. prosinca 2022., ali ne za sve duhanske prerađevine. U pogledu kretanja cijena naftnih derivata, Carinska uprava Ministarstva financija utvrdila je, kako je i u ovom području došlo do povećanja maloprodajnih cijena naftnih derivata na dan 1. i 2. siječnja 2023. u odnosu na maloprodajne cijene koje su vrijedile na dan 31. prosinca 2022. i to kod jednog poslovnog subjekta koji obuhvaća okvirno 20 % hrvatskog tržišta naftnih derivata. Navedeni poslovni subjekt uskladio je maloprodajne cijene naftnih derivata dana 3. siječnja 2023. kada je na snagu stupila Uredba o izmjeni Uredbe o visini trošarine na energente i električnu energiju („Narodne novine“, broj 1/23.).

Nadalje, Porezna uprava Ministarstva financija također provodi pojačani nadzor poslovnih subjekata s ciljem sprječavanja negativnog učinka povećanja cijena na potrošače. Zaključno s 31. siječnja 2023. obavljeno je ukupno 863 nadzora. Od ukupnog broja obavljenih nadzora u 237 nadzora utvrđeno je povećanje cijena nakon 31. prosinca 2022., što iznosi 27,46 % u odnosu na ukupan broj obavljenih nadzora. Od ukupnog broja nadzora u kojima je utvrđeno povećanje cijena nakon 31. prosinca 2022., 33 nadzora odnosi se na nadzore obavljene u djelatnosti trgovine, dok se 204 nadzora odnosi na nadzore obavljene kod pružatelja usluga.

Također, ističemo da je Sektor za financijski i proračunski nadzor koji djeluje unutar Ministarstva financija zaprimio 4 predstavke koje upućuju na postupanje suprotno odredbama Zakona o uvođenju eura kod neprofitnih organizacija. U planu je završetak financijskih nadzora do 31. ožujka 2023.

Prema informacijama iz Hrvatske narodne banke sve banke su ispravno preračunale i cijene su identične cijena na dan 31. prosinca 2022.

Prema informacijama iz Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga sve je proteklo uredno, neopravdanog podizanja cijena u financijskom sektoru nije bilo, niti su na tu temu zaprimljene predstavke potrošača.

Tržišna i turistička inspekcija Državnog inspektorata od prvog dana obveznog dvojnog iskazivanja cijena roba i usluga, odnosno od 5. rujna 2022. do 31. siječnja 2023. obavile su ukupno 8.976 inspekcijskih nadzora, u kojima je utvrđeno ukupno 1.898 povreda Zakona o uvođenju eura.

Tržišna inspekcija je u izvještajnom razdoblju obavila ukupno 5.028 inspekcijskih nadzora nad poslovnim subjektima koji su obveznici dvojnog iskazivanja cijena prema potrošačima. Od ukupnog broja obavljenih nadzora 5.028, u području trgovine obavljena su 3.117 inspekcijska nadzora, dok su 1.911 nadzora obavljena nad raznim pružateljima usluga (frizerske usluge, krojačke usluge, usluge popravka i sl.) koji su također obveznici dvojnog iskazivanja cijena prema potrošačima. Od ukupnog broja obavljenih nadzora u 4.019 inspekcijskih nadzora nisu utvrđene povrede odredbi Zakona o uvođenju eura, dok je u 1.009 inspekcijskih nadzora ukupno utvrđeno 1.024 povrede. Od ukupno utvrđene 1.024 povrede od toga 245 povreda se odnosi na to da poslovni subjekt nije dvojno iskazao cijene (neiskazivanje maloprodajne cijene u eurima i/ili neiskazivanje cijene za jedinicu mjere u eurima, poslovni subjekt nije pravilno preračunao novčane iznose sukladno pravilima za preračunavanje), 238 povreda se odnosi da poslovni subjekt nije istaknuo cijene na jasan, vidljiv, čitljiv i lako uočljiv način, 508 povreda odnosi se na neisticanje i nepravilno isticanje fiksnog tečaja (poslovni subjekt u poslovnim prostorijama nije iskazao fiksni tečaj ili ga je iskazao nepravilno, primjerice tečaj nije iskazan u punom brojčanom iznosu), 33 povrede odnosi se na neiskazivanje dvojnog iznosa na računu uz prikaz fiksnog tečaja.

Turistička inspekcija je u izvještajnom razdoblju obavila ukupno 3.948 inspekcijskih nadzora i to 3.745 redovnih inspekcijskih nadzora i 203 inspekcijska nadzora temeljem zaprimljenih predstavki. Od ukupnog broja obavljenih inspekcijskih nadzora (3.948), u 3.139 inspekcijskih nadzora nisu utvrđene povrede odredbi Zakona o uvođenju eura, dok je u 809 inspekcijskih nadzora utvrđeno ukupno 874 povrede, od toga 292 povrede se odnose na to da poslovni subjekt nije dvojno iskazao cijene, 222 povrede se odnose na neisticanje cijena na jasan, čitljiv, vidljiv i lako uočljiv način, 343 povrede se odnose na neisticanje i nepravilno isticanje fiksnog tečaja, te se 17 povreda odnosi na neiskazivanje dvojnog iznosa na računu uz prikaz fiksnog tečaja konverzije.

S tim u vezi, ističemo da su člankom 89. Zakona o uvođenju eura propisana izuzeća od pokretanja prekršajnog postupka odnosno primjena načela oportuniteta, u slučajevima utvrđenog prekršaja prvi put i to ako nadzirana osoba tijekom nadzora otkloni nepravilnosti i nedostatke utvrđene u nadzoru ili u određenom primjernom roku. Međutim, ako nadzirana osoba ne otkloni nepravilnosti i nedostatke tijekom nadzora ili u određenom roku, poduzet će se propisane prekršajne mjere. Iznimno, u pet slučajeva utvrđen je povrat u počinjenju prekršaja odnosno nadzirani subjekt je ponovno počinio isti prekršaj, stoga su turistički odnosno tržišni inspektori prilikom obavljanja inspekcijskih nadzora izrekli 3 novčane kazne na mjestu počinjenja prekršaja, u iznosu od 1.394 eura i podnijeli 2 optužna prijedloga nadležnom sudu za pokretanje prekršajnog postupka.

Nadalje, po donošenju Zaključka Vlade Republike Hrvatske od 5. siječnja 2023., tržišna i turistička inspekcija Državnog inspektorata provodile su nadzore u kojima je kontrolirano jesu li maloprodajne cijene proizvoda i usluga nakon 31. prosinca 2022. jednake, odnosno u visini maloprodajnih cijena koje su vrijedile na dan 31. prosinca 2022., odnosno jesu li maloprodajne cijene prilikom uvođenja eura od dana 1. siječnja 2023. kao službene valute povećane prema potrošačima bez opravdanog razloga. Inspekcijski nadzori provodili su se kako temeljem zaprimljenih prijavama potrošača te putem redovnih nadzora. U nadzorima su se obuhvatile trgovina na malo, uslužne djelatnosti i ugostiteljstvo.

Prema obrađenim podacima, tržišna i turistička inspekcija Državnog inspektorata u izvještajnom razdoblju obavile su ukupno 1.751 inspekcijski nadzor, u kojima je do sada ukupno u 368 obavljenih inspekcijskih nadzora utvrđeno neopravdano povećanja cijena nakon 31. prosinca 2022. Utvrđivanje činjenica o možebitnom neopravdanom povećanju cijena u tijeku je u 258 inspekcijskih nadzora. Prema tome, u 24,6 % obavljenih inspekcijskih nadzora, izuzevši nadzore u kojima se činjenice još uvijek utvrđuju, utvrđeno je neopravdano povećanje cijena nakon 31. prosinca 2022., odnosno da su nadzirani poslovni subjekti neopravdano povećali cijene 1. siječnja 2023. ili neposredno nakon tog datuma.

U izvještajnom razdoblju (od 5. siječnja do 31. siječnja 2023.), u okončanim inspekcijskim nadzorima, prekršajnim nalogima prema poslovnim subjektima izrečeno je ukupno 296 novčanih kazni, u ukupnom iznosu od 496.067.10 eura, od toga pravnim osobama su izrečene kazne u ukupnom iznosu od 207.595,31 euro odgovornim osobama u pravnim osobama u ukupnom iznosu od 169.357,72 eura, te fizičkim osobama (obrtnicima) u ukupnom iznosu od 119.114,07 eura radi počinjenja prekršaja nepoštene poslovne prakse neopravdanog povećanja cijena iz članka 149. Zakona o zaštiti potrošača. Po utvrđenju činjenica u inspekcijskim nadzorima u tijeku, poduzet će se upravne i prekršajne mjere u slučajevima utvrđene nepoštene poslovne prakse neopravdanog povećanja cijena nakon 31. prosinca 2022. odnosno od 1. siječnja 2023. do trenutka obavljanja nadzora.

Inspekcije Državnog inspektorata, Porezne uprave i Carinske uprave te druga nadležna tijela utvrđena u točki 2. navedenoga Zaključka, i dalje će, svatko u dijelu svoje nadležnosti, nastaviti koordinirano i kontinuirano obavljati inspekcijske nadzore, a ako se utvrde nepravilnosti i/ili nezakonitosti pokrenut će se odgovarajući postupci kako bi se takva postupanja sankcionirala sukladno odredbama Zakona o uvođenju eura i Zakona o zaštiti potrošača, naravno sve u cilju zaštite potrošača.

U srpnju 2022. izdane su Smjernice za prilagodbu gospodarstva u procesu zamjene hrvatske kune eurom, gdje je između ostalog izrijekom rečeno kako preračunavanje valuta ne smije utjecati na povećanje cijene ili na povećanje vrijednosti roba i usluga. Isto tako u navedenom dokumentu Smjernice izrijekom je navedeno kako poslovni subjekti prilikom formiranja cijena na dan uvođenja eura, ali i prije i poslije toga dana uvijek mogu cijenu sniziti tj. zaokružiti cijenu na niže, ali je zabranjeno u procesu uvođenja eura zaokruživanje na više, suprotno pravilima zaokruživanja, jer bi to bilo suprotno temeljnim načelima iz Zakona o uvođenju eura, a osobito načelu zaštite potrošača iz kojega proizlazi kako potrošač ne smije biti u nepovoljnijem financijskom položaju nego što bi bio da euro nije uveden.

Kao temelj i polazišnu točku za izradu dokumenta Smjernica za prilagodbu gospodarstva u procesu zamjene hrvatske kune eurom koristio se dokument Europske komisije *The euro: ready for business – Preparing your company to work in euro*. Za dodatnu pomoć i savjete vezano za dvojno iskazivanje cijena Vlada Republike Hrvatske koristila je materijale koji su joj dostavile Slovačka i Litva. U samom procesu propisivanja dvojnog iskazivanja vodili smo se uputama Europske komisije, odnosno pravilima za preračunavanje i zaokruživanje propisanim člancima 4. i 5. Uredbe (EZ) broj 1103/97.

Pristupanje poslovnih subjekata Etičkom kodeksu, primjerice u Slovačkoj i Litvi, prepoznato je kao dodana vrijednost poslovanju i reputaciji poslovnih subjekata te je ukazalo na njihovu spremnost da doprinesu transparentnom i pouzdanom uvođenju eura. Na dan 1. veljače 2023., inicijativi Etičkog kodeksa pristupilo je 1.044 poslovna subjekta. Subjekti koji pristupe Etičkom kodeksu dobivaju i potreban broj vizualnih identifikacijskih oznaka, to jest naljepnica za sve svoje poslovnice, a do sada ih je podijeljeno 15.602.

Od 5. rujna 2022. su podaci o svim poslovnim subjektima koji pristupaju Etičkom kodeksu javno dostupni, kao i podaci o pohvalama i pritužbama građana/potrošača na rad trgovaca i pružatelja usluga.

Uključivanje i suradnja s organizacijama civilnog društva (neprofitne organizacije – udruge za zaštitu potrošača) pokazalo se kao dobra praksa i učinkovita mjera za zaštitu potrošača u već gore spomenutim zemljama. Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja je održalo online sastanke sa Slovačkom i Latvijom na temu uloge neprofitnih organizacija u procesu uvođenja eura. Konkretno, neprofitne organizacije su u spomenutim zemljama provodile aktivnosti koje provode i hrvatske udruge za zaštitu potrošača u okviru projekta „Tajni kupac za zaštitu potrošača u procesu uvođenja eura u Republici Hrvatskoj“ (praćenje kretanja cijena roba i usluga; praćenje dvojnog iskazivanja cijena za robe i usluge u kunama i eurima; praćenje ispravnog preračunavanja i zaokruživanja cijena roba i usluga; praćenje pridržavanja načela Etičkog kodeksa poslovnih subjekata koji pristupe Etičkom kodeksu te telefonsko informiranje potrošača). Udruge za zaštitu potrošača prate košaricu proizvoda od 45 roba i 10 usluga. Mjesečna izvješća o kretanju maloprodajnih cijena u kunama i u eurima objavljuju se na mrežnim stranicama udruga koje sudjeluju u projektu. Ujedno, kao dobra praksa u zemljama poput Litve, pokazalo se praćenje kretanja cijena od strane Državnog zavoda za statistiku kao odlična nadopuna aktivnostima koje su provodile neprofitne organizacije. Državni zavod za statistiku organizirano prati cijene na mjesečnoj razini u devet hrvatskih gradova (Zagreb, Split, Rijeka, Osijek, Varaždin, Dubrovnik, Pula, Slavonski Brod i Sisak) iz kojih se izračunavaju prosječne maloprodajne cijene. Praćenje kretanja maloprodajnih cijena najčešće kupljenih roba i usluga u razdoblju obveznog dvojnog iskazivanja cijena u kuni i euru, započelo je od 5. rujna 2022. i trajat će sve do 31. prosinca 2023.

Uz već postojeće mehanizme praćenja kretanja cijena od strane Državnog zavoda za statistiku te udruga za zaštitu potrošača, Vlada Republike Hrvatske trenutno radi na razvoju aplikativnog rješenja s glavnim ciljem da se građanima na jednom mjestu omogući uvid u kretanje cijena u najvećim trgovačkim lancima za ciljane kategorije proizvoda koji čine dio potrošačke košarice.

Prema uobičajenoj praksi u državama koje uvode euro kao službenu valutu, nadležne institucije su kontinuirano bile u kontaktu s predstavnicima Europske komisije, uključujući i misije tijekom kojih su predstavljene provedene i planirane aktivnosti u procesu uvođenja eura u Republici Hrvatskoj. Predstavnici Europske komisije su na temelju predstavljenog dostavili niz preporuka s ciljem dodatnog unaprjeđenja i poboljšanja, kako planiranih, tako i već odrađenih aktivnosti.

Predstavništvo Europske komisije u Republici Hrvatskoj izvijestilo je 16. siječnja 2023. da je Republika Hrvatska uspješno dovršila prelazak na euro, dostupno na linku u nastavku: https://croatia.representation.ec.europa.eu/news/uspjesan-prelazak-hrvatske-na-euro-2023-01-16_hr.

Prema istraživanju Europske komisije provedenom 13. i 14. siječnja 2023. gotovo sva (89 %) gotovinska plaćanja u trgovinama u ta dva dana već su bila u eurima. Potrošači su u gotovo svim transakcijama (99 %) dobili samo eure. Maloprodajni sektor dobro se nosio s prelaskom i paralelnom uporabom dvije valute. Nisu prijavljeni veći redovi čekanja ili problemi na blagajnama. Prilagodba bankomata (uređaja za isplatu gotovine) također se odvijala neometano. Isto tako, Predstavništvo Europske komisije u Republici Hrvatskoj izvijestilo je javnost da hrvatska nadležna tijela poduzimaju mjere u skladu s pravilima o

uvođenju eura kako bi zaštitila potrošače i otklonila zabrinutost zbog nepoštenog povećanja cijena u razdoblju prelaska.

Prema prvoj procjeni Državnog zavoda za statistiku objavljenoj 1. veljače 2023., cijene dobara i usluga za osobnu potrošnju, mjerene indeksom potrošačkih cijena u siječnju 2023. u odnosu na siječanj 2022. (na godišnjoj razini) u prosjeku su više za 12,7 %, dok su u odnosu na prosinac 2022. (na mjesečnoj razini), u prosjeku ostale na istoj razini. Promatrano prema posebnim skupinama, procijenjena godišnja stopa promjene za skupinu Hrana, piće i duhan iznosi 15,4 %, za skupinu Energija iznosi 13,8 %, za skupinu Industrijski neprehrambeni proizvodi bez energije iznosi 12,1 % te za skupinu Usluge iznosi 9,3 %. Porast stope na mjesečnoj razini procijenjen je za skupinu Hrana, piće i duhan, za 1,3 %, te za skupinu Usluge 1,1 %, dok je za skupinu Industrijski neprehrambeni proizvodi bez energije procijenjen pad stope za 2,1 % te za skupinu Energija, za 1,0 %. Konačni podaci indeksa potrošačkih cijena u siječnju 2023. prema klasifikaciji ECOICOP bit će objavljeni 23. veljače 2023. Vezano uz stope inflacije država u eurozoni one u prosjeku, za prosinac 2022. iznose 9,2 %. Najmanju stopu inflacije ima Luxemburg i iznosi 6,2 % dok najvišu stopu inflacije u eurozoni ima Latvija i iznosi 20,7 %. Države članice izvan eurozone bilježe znatno višu stopu inflacije od onih koji su u eurozoni, pa primjerice Mađarska za prosinac 2022. bilježi stopu inflacije od 25 %, Češka 16,8 %, a Bugarska 14,3 %. Države u okruženju poput Srbije bilježe stopu inflacije u prosincu 2022. od 14,6 %, a Sjeverna Makedonija od 17,8 %.

GEO (Labels)	2022-01	2022-02	2022-03	2022-04	2022-05	2022-06	2022-07	2022-08	2022-09	2022-10	2022-11	2022-12	2023-01
European Union (EU8-1958, EU9-1972)	5,6	6,2	7,8	8,1	8,8	9,6	9,8	10,1	10,9	11,5	11,1	10,4	
Euro area (EA11-1999, EA12-2001, EA13-2007)	5,1	5,0	7,4	7,4	8,1	8,6	8,9	9,1	9,9	10,6	10,1	9,2	8,5
Belgium	8,5	9,5	9,3	9,3	9,9	10,5	10,4	10,5	12,1	13,1	10,5	10,2	7,5
Bulgaria	7,7	8,4	10,5	12,1	13,4	14,8	14,9	15,0	15,6	14,8	14,3	14,3	
Czechia	8,8	10,0	11,9	13,2	15,2	16,6	17,3	17,1	17,8	15,5	17,2	16,8	
Denmark	4,9	5,3	6,0	7,4	8,2	9,1	9,6	9,9	11,1	11,4	9,7	9,6	
Germany (until 1990 former territory)	5,1	5,5	7,6	7,8	8,7	8,2	8,5	8,8	10,9	11,6	11,3	9,6	
Estonia	11,0	11,6	14,8	19,1	20,1	22,0	23,2	25,2	24,1	22,5	21,4	17,5	18,8
Ireland	5,0	5,7	6,9	7,3	8,3	9,6	9,6	9,0	8,6	9,4	9,0	8,2	7,7
Greece	5,5	6,3	8,0	9,1	10,5	11,6	11,3	11,2	12,1	9,5	8,8	7,6	7,2
Spain	6,2	7,6	9,8	8,3	8,5	10,0	10,7	10,5	9,0	7,3	6,7	5,5	5,8
France	3,3	4,2	5,1	5,4	5,8	6,5	6,8	6,8	6,2	7,1	7,1	6,7	7,0
Croatia	5,5	6,3	7,3	9,6	10,7	12,1	12,7	12,6	12,6	12,7	13,0	12,7	12,5
Italy	5,1	6,2	6,8	6,3	7,3	8,5	8,4	9,1	9,4	12,6	12,6	12,3	10,9
Cyprus	5,0	5,8	6,2	6,6	8,8	9,0	10,6	9,6	9,0	8,6	8,1	7,6	6,8
Latvia	7,5	8,8	11,5	13,1	16,8	19,2	21,3	21,4	22,0	21,7	21,7	20,7	21,6
Lithuania	12,3	14,0	15,6	16,6	18,5	20,5	20,9	21,1	22,5	22,1	21,4	20,0	18,4
Luxembourg	4,6	7,8	7,9	9,0	9,1	10,3	9,3	8,6	8,8	8,8	7,3	6,2	5,8
Hungary	7,9	8,4	8,8	9,6	10,8	12,6	14,7	18,6	20,7	21,9	23,1	25,0	
Malta	4,1	4,2	4,5	5,4	5,8	6,1	6,8	7,0	7,4	7,4	7,2	7,3	6,7
Netherlands	7,6	7,3	11,7	11,2	10,2	9,9	11,6	13,7	17,1	16,8	11,3	11,0	8,4
Austria	4,5	5,5	6,6	7,1	7,7	8,7	9,4	9,3	11,0	11,6	11,2	10,5	11,5
Poland	8,7	8,1	10,2	11,4	12,8	14,2	14,2	14,8	15,7	16,4	16,1	15,3	
Portugal	3,4	4,4	5,5	7,4	8,1	9,0	9,4	9,3	9,8	10,6	10,2	9,8	8,6
Romania	7,2	7,9	9,6	11,7	12,4	13,0	13,0	13,3	13,4	13,5	14,6	14,1	
Slovenia	6,0	7,0	6,0	7,4	8,7	10,8	11,7	11,5	10,6	10,3	10,8	10,8	
Slovakia	7,7	8,3	9,6	10,9	11,8	12,6	12,8	13,4	13,6	14,5	15,1	15,0	14,9
Finland	4,1	4,4	5,8	5,8	7,1	8,1	8,0	7,9	8,4	8,4	9,1	8,8	8,0
Sweden	3,9	4,4	6,3	6,6	7,5	8,9	8,3	9,5	10,3	9,8	10,1	10,8	
Montenegro	5,5	6,4	8,7	10,2	10,6	11,9	13,7	13,9	14,7	15,4	15,8		
North Macedonia	6,7	7,7	9,0	10,6	11,9	14,5	15,6	16,7	18,5	19,4	19,1	17,8	
Albania	3,8	4,0	5,7	6,1	6,0	6,6	7,2	7,7	7,9	8,0			
Serbia	8,3	8,8	9,2	9,5	10,1	11,6	12,5	12,8	13,6	14,6	14,5	14,6	
Türkiye	48,7	54,4	61,1	70,0	73,5	78,6	79,5	80,1	83,4	85,4	84,4	64,3	

Izvor: Eurostat; Data Browser, dostupno na https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/prc_hicp_manr/default/table?lang=en

Vezano uz navode kako je u Nacionalnom programu zaštite potrošača za razdoblje od 2021. do 2024. navedeno kako će se velika pažnja u procesu uvođenja eura posvetiti mjerama koje će biti upotrijebljene u svrhu zaštite potrošača navodimo kako su na zadnjih nekoliko sjednica Nacionalnog vijeća za zaštitu potrošača, točnije na 11., 12., i 13. sjednici, članovima Vijeća prezentirane planirane aktivnosti te poduzete mjere vezane uz zaštitu potrošača u procesu zamjene hrvatske kune eurom. Na navedenim sjednicama raspravljale su se aktivnosti Koordinacijskog odbora za prilagodbu gospodarstva i zaštitu

potrošača vezano uz temu prilagodbe gospodarstva s Vijećem udruženja trgovine, izrade Etičkog kodeksa, izrade popisa najčešće kupovanih roba i usluga čije će se cijene detaljno pratiti prije i nakon uvođenja eura te raspisivanje natječaja za provođenje projekta „Tajni kupac“ za udruge za zaštitu potrošača.

Vezano uz predložene zaključke iz Interpelacije, Vlada Republike Hrvatske očituje se kako slijedi:

Zaključno:

Vlada Republike Hrvatske pravovremeno je donijela učinkovite mjere zaštite potrošača čijom provedbom se osigurava adekvatna zaštita naših građana od neopravdanog povećanja cijena zbog uvođenja eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj. Također Vlada Republike Hrvatske redovito obavještava građane o provedenim mjerama te broju obavljenih nadzora i naplaćenih kazni radi zaštite potrošača i sprečavanja kršenja načela zabrane neopravdanog povećanja cijena. Vlada Republike Hrvatske nastavit će i dalje javno obavještavati građane o kretanju prosječnih cijena nakon uvođenja eura među ostalim i putem mjesečnih priopćenja za javnost objavljenih na mrežnim stranicama Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, putem mjesečnih priopćenja za javnost objavljenih na mrežnim stranicama udruga za zaštitu potrošača te putem aplikativnog rješenja koje će biti dostupno na mrežnim stranicama Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, a na kojem će se moći pratiti usporedba cijena u odnosu na 31. prosinac 2022. u najvećim trgovačkim lancima za ciljane kategorije proizvoda koji čine dio potrošačke košarice.

Vlada Republike Hrvatske ističe kako udruge za zaštitu potrošača temeljem provedenog natječaja „Tajni kupac za zaštitu potrošača u procesu uvođenja eura u Republici Hrvatskoj“ prate kretanje cijena roba i usluga u kunama i u eurima u razdoblju obveznog dvojnog iskazivanja. Svrha financiranja projekta je zaštita ekonomskih interesa potrošača u procesu uvođenja eura u Republici Hrvatskoj provedbom aktivnosti praćenja cijena roba i usluga, praćenja dvojnog iskazivanja cijena za robe i usluge u kunama i eurima, praćenja ispravnog preračunavanja i zaokruživanja cijena roba i usluga, praćenja pridržavanja načela Etičkog kodeksa poslovnih subjekata koji pristupe Etičkom kodeksu te telefonskog informiranja potrošača. Navedene udruge objavljuju mjesečne izvještaje na svojim mrežnim stranicama i to do 15.-og u mjesecu za prethodni mjesec. Posljednja objavljena izvješća odnose se na mjesec prosinac 2022.

Putem poveznice <https://eticnikodeks.mingor.gov.hr/#!/app/pohvale-pritužbe> omogućeno je svim potrošačima, na sve poslovne subjekte koji su pristupili Etičkom kodeksu unijeti pritužbu za nepridržavanje načela Etičkog kodeksa čime se pridonosi transparentnom uvođenju eura u Republici Hrvatskoj te javnom objavljivanju onih koje krše načela Etičkog kodeksa.

Vlada Republike Hrvatske ima razvijene mehanizme za javnu objavu poslovnih subjekata koji krše načela zaštite potrošača iz članka 7. Zakona o uvođenju eura, načela zabrane neopravdanog povećanja cijena iz članka 8. Zakona o uvođenju eura te objavu onih poslovnih subjekata koji su pristupili Etičkom kodeksu, a krše načela propisana Etičkim kodeksom.

Dodatno, Vlada Republike Hrvatske razvija i aplikativno rješenje putem kojeg će potrošači moći pratiti i uspoređivati cijene u trgovačkim lancima za ciljane kategorije proizvoda te su pored neposredno pozvanih deset najvećih trgovačkih lanaca po prometu u maloprodaji i javno pozvani svi ostali trgovci da se uključe u navedenu inicijativu.

Vlada Republike Hrvatske prema Zakonu o uvođenju eura, Zakonu o zaštiti potrošača te Zaključku o provedbi načela zabrane neopravdanog povećanja cijena provodi pojačane inspekcijske nadzore koji imaju za cilj zaštitu ekonomskih interesa potrošača te za one poslovne subjekte kod kojih je utvrđeno neopravdano povećanje cijena izrečene su novčane kazne.

Provedeni inspekcijski nadzori pokazuju kontinuirani tjedni pad nepravilnosti u odnosu na obavljene inspekcijske nadzore te se ujedno bilježi pad zaprimljenih predstavki potrošača u pogledu možebitnog neopravdanog povećanja cijena roba i usluga.

Svaka inspekcija u dijelu svoje nadležnosti nastavit će koordinirano i kontinuirano obavljati inspekcijske nadzore. Ako se trend neopravdanog povećanja cijena nastavi i u narednom razdoblju, Vlada Republike Hrvatske će razmotriti uvođenje mjere onemogućavanja korištenja državnih subvencija na način da obračunska mjerna mjesta onih za koje je inspekcija utvrdila prekršaj budu izuzeta od naknade razlike za električnu energiju ako je ugovor s opskrbljivačem potpisan za višu cijenu od one u Uredbi za otklanjanje poremećaja na domaćem tržištu energije („Narodne novine“, broj 104/22).

Prema prvoj procjeni inflacije u Hrvatskoj, otkako smo u europodručju Državni zavod za statistiku objavio je podatke kako su cijene roba i usluga za osobnu potrošnju, mjerene indeksom potrošačkih cijena, u siječnju 2023. u odnosu na siječanj 2022. (na godišnjoj razini) u prosjeku više za 12,7 %, dok su u odnosu na prosinac 2022., odnosno na mjesečnoj razini, u prosjeku ostale na istoj razini što dovodi do zaključka kako ulazak Hrvatske u europodručje nije donio povećanje cijena. Zahvaljujući Zaključku Vlade Republike Hrvatske o provedbi načela zabrane neopravdanog povećanja cijena i aktivnostima Vlade Republike Hrvatske smanjen je inflacijski pritisak.

Vlada Republike Hrvatske će nastaviti brinuti o standardu građana poduzimanjem mjera kako bi smanjila inflaciju odnosno kako bi inflaciju držala pod kontrolom uslijed velikih poremećaja na svjetskom tržištu.

Slijedom svega navedenoga, Vlada Republike Hrvatske predlaže Hrvatskome saboru da odbije Interpelaciju o radu Vlade Republike Hrvatske u svezi nedovoljne zaštite građana od neopravdanog povećanja cijena prije i nakon uvođenja eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj.

Za svoje predstavnike, koji će u vezi s iznesenim Izvješćem biti nazočni na sjednicama Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela, Vlada je odredila ministra gospodarstva i održivog razvoja dr. sc. Davora Filipovića i državne tajnike Hrvoja Bujanovića, Ivu Milatića, dr. sc. Marija Šiljega i Milu Horvata.

 REPUBLIKA HRVATSKA
 2
 PREDsjedNIK
 mr. sc. Andrej Plenković
 Vlada Republike Hrvatske
 ZAGREB